

Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu

(2006/C 210/02)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

IEVADS

1. Komisija, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 (1) 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu, var izlemt uzlikt naudas sodu uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām, ja tās tīši vai nolaidības dēļ pārkāpj Līguma 81. vai 82. pantu.
2. Komisija, īstenojama savas pilnvaras uzlikt šādu naudas sodu, bauda plašu rīcības brīvību (2) Regulā (EK) Nr. 1/2003 noteiktajās robežās. Vispirms Komisijai jāņem vērā pārkāpuma smagums un tā ilgums. Uzliktais naudas sods nedrīkst pārsniegt robežas, kas norādītas Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta otrajā un trešajā daļā.
3. Lai nodrošinātu savu lēmumu pārredzamību un objektivitāti, Komisija 1998. gada 14. janvārī publicēja pamatnostādnes sodanaudas noteikšanai (3). Pēc astoņiem to piemērošanas gadiem Komisija ir guvusi pietiekamu pieredzi, lai izstrādātu un uzlabotu savu politiku naudas soda jomā.
4. Komisijas pilnvaras uzlikt naudas sodu uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām, ja tās tīši vai nolaidības dēļ pārkāpj Līguma 81. vai 82. pantu, ir viens no līdzekļiem, kā Komisija var veikt savu Līgumā uzticēto uzraudzības pienākumu. Šajā uzdevumā ietilpst ne tikai pienākums veikt izmeklēšanu un noteikt sankcijas par atsevišķiem pārkāpumiem, bet arī pienākums īstenot vispārēju politiku, kuras mērķis ir konkurences lietām piemērot Līgumā noteiktos principus un ievirzīt uzņēmumu rīcību atbilstošā gultnē (4). Šim nolūkam Komisijai jānodrošina, lai tās rīcībai būtu vajadzīgais preventīvais raksturs (5). Tāpēc, ja Komisija konstatē Līguma 81. vai 82. panta pārkāpumu, tā var uzlikt vainīgajiem naudas sodu. Naudas sods jānosaka pietiekami preventīvā līmenī ne tikai tādēļ, lai sodītu attiecīgos uzņēmumus (konkrēti preventīvā iedarbība), bet arī tādēļ, lai kavētu citus uzņēmumus rīkoties pretēji Līguma 81. un 82. pantam vai turpināt šādu rīcību (vispārēji preventīvā iedarbība).
5. Lai sasniegtu šos mērķus, Komisijai vajadzētu atsaukties uz pārkāpumā iesaistīto preču vai pakalpojumu pārdošanas apjomu, pieņemot to par pamatu naudas soda noteikšanā. Nosakot atbilstošo naudas soda summu, svarīgam vajadzētu būt arī pārkāpuma izdarīšanas ilgumam. Pārkāpuma izdarīšanas ilgums visādā ziņā ietekmē sekas, ko pārkāpums var atstāt uz tirgu. Tāpēc ir būtiski, lai naudas sods atspoguļotu arī gadu skaitu, kuru gaitā uzņēmums veicis pārkāpumu.
6. Tāpēc pārkāpumā iesaistīto preču vai pakalpojumu pārdošanas apjomu saistībā ar pārkāpuma izdarīšanas ilgumu uzskata par piemērotu kompensācijas vērtību, kur parādās gan pārkāpuma ekonomiskais nozīmīgums, gan katra pārkāpumā iesaistītā uzņēmuma vainas īpatsvars. Šie rādītāji sniedz labu priekšstatu par naudas soda mērogu, un tos nevajadzētu uzskatīt tikai par automatizētas un aritmētiskas aprēķinu metodes pamatu.
7. Tāpat lietderīga ir prakse, kad naudas sods ietver konkrētu summu, kas nav piesaistīta pārkāpuma ilgumam, un šāda prakse domāta tam, lai kavētu uzņēmumus iesaistīties nelikumīgā darbībā.
8. Turpmākajās sadaļās sniegti principi, pēc kuriem Komisija vadīsies, nosakot naudas sodu saskaņā ar 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu Regulā Nr. 1/2003.

NAUDAS SODA NOTEIKŠANAS METODE

9. Neskarot šo pamatnostādņu 37. punktu, Komisija, nosakot naudas sodu uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām, izmanto turpmāk izklāstīto metodiku, kas sastāv no diviem posmiem.
 10. Vispirms Komisija nosaka naudas soda pamatsummu katram uzņēmumam vai uzņēmumu apvienībai (skatīt turpmāk 1) iedaļu).
 11. Tad tā koriģē šo summu, palielinot vai samazinot to (skatīt turpmāk 2) iedaļu).
- 1) Naudas soda pamatsumma**
12. Pamatsummu nosaka, atsaucoties uz pārdoto preču vai pakalpojumu apjomu un izmantojot turpmāko metodiku.

(1) Padomes 2002. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā, OV L 1, 4.1.2003., 1. lpp.

(2) Skaīt, piemēram, Eiropas Kopienu Tiesas 2005. gada 28. jūnija spriedumu lietās C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, *Dansk Rørindustri A/S* un citi pret Komisiju, Rec. p. I-5425, 172. punkts.

(3) Pamatnostādnes sodanaudas noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV C 9, 14.1.1998., 3. lpp.).

(4) Skaīt, piemēram, spriedumu iepriekšminētajā lietā *Dansk Rørindustri* un citi pret Komisiju, 170. punkts.

(5) Skaīt, piemēram, Eiropas Kopienu Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedumu lietās 100/80 līdz 103/80, *Musique Diffusion française* un citi pret Komisiju, Rec. p. 1825, 106. punkts.

A. Preču vai pakalpojumu pārdošanas apjoma noteikšana

13. Lai noteiktu naudas soda pamatsummu, Komisija izmanto pārķāpumā tieši vai netieši ⁽¹⁾ iesaistīto uzņēmuma preču vai pakalpojumu pārdošanas apjomu atbilstošajā EEZ teritorijā. Parasti Komisija ņem vērā uzņēmuma pārdošanas rādītājus tā pēdējā pilnā gada laikā, kad uzņēmums bijis iesaistīts pārķāpumā (turpmāk tekstā — "pārdošanas apjoms").
14. Ja uzņēmumu apvienības pārķāpums ir saistīts ar tās dalībnieku darbībām, pārdošanas apjoms kopumā atbilst tās dalībnieku pārdošanas apjomu summai.
15. Lai noteiktu kāda uzņēmuma pārdošanas apjomu, Komisija izmanto pilnīgākos datus, kādi ir tās rīcībā par šo uzņēmumu.
16. Ja uzņēmuma sniegtie dati ir nepilnīgi vai nav uzticami, Komisija var noteikt minētā uzņēmuma pārdošanas apjomu, balstoties uz daļējiem datiem, ko tā ieguvusi, un/ vai visu pārējo informāciju, ko tā uzskata par piemērotu vai atbilstošu.
17. Pārdošanas apjomu nosaka pirms PVN un citu tādu nodokļu piemērošanas, kas tiešā veidā saistīti ar pārdošanu.
18. Ja pārķāpums izdarīts ģeogrāfiskajā teritorijā, kas pārsniedz Eiropas ekonomikas zonas (EEZ) robežas (piemēram, pasaules mēroga kartelēm), attiecīgā uzņēmuma pārdošanas apjoms EEZ robežās, iespējams, nepareizi liecina par katra uzņēmuma vainas īpatsvaru pārķāpuma izdarīšanā. Jo īpaši tas var attiekties uz gadījumiem, kad ir noslēgtas pasaules mēroga vienošanās par tirgus sadali.

Šādos apstākļos Komisija, lai atspoguļotu gan attiecīgo pārdošanas apjomu kopējo vērtību EEZ teritorijā, gan katra atsevišķā uzņēmuma vainas īpatsvaru pārķāpuma izdarīšanā, var novērtēt kopējo pārķāpumā iesaistīto preču vai pakalpojumu pārdošanas apjomu attiecīgajā ģeogrāfiskajā teritorijā (plašākā nekā EEZ), noteikt katra pārķāpumā iesaistītā uzņēmuma pārdošanas apjomu šajā tirgū un piemērot šo daļu attiecīgo uzņēmumu pārdošanas kopapjomam EEZ. Rezultātā tiks iegūts pārdošanas apjoms, ko izmantos, nosakot naudas soda pamatsummu.

B. Naudas soda pamatsummas noteikšana

19. Naudas soda pamatsumma atbilst pārdošanas apjoma daļai, ko nosaka atkarībā no pārķāpuma smaguma pakāpes, reizīnot to ar gadu skaitu, kuru gaitā izdarīts pārķāpums.
20. Smaguma pakāpi novērtē katram konkrētajam gadījumam un visiem pārķāpumu veidiem, ņemot vērā visus būtiskos lietas apstākļus.

⁽¹⁾ Piemēram, ja ir noslēgta horizontāla vienošanās, kurā nosaka cenas konkrētam produktam, un minētā produkta cenu vēlāk izmanto tam, lai noteiktu augstākas vai zemākas kvalitātes produkta cenas.

21. Vispārējais princips ir tāds, ka pārdošanas apjoma daļu nosaka līmenī, kas nepārsniedz 30 % no visa pārdošanas apjoma.
22. Lai izlemtu, vai konkrētajā gadījumā pārdošanas apjoma daļai jāatrodas minētā diapazona sākumā vai beigās, Komisija ņem vērā vairākus faktorus, piemēram, pārķāpuma veidu, visu attiecīgo dalībnieku kopējo tirgus daļu, pārķāpuma izdarīšanas ģeogrāfisko teritoriju un to, vai pārķāpums jau ir īstenots vai vēl ne.
23. Horizontālas vienošanās par cenu noteikšanu, tirgus sadali un ražošanas izlaides ierobežošanu ⁽²⁾, kas parasti ir slepenas, pēc sava rakstura pieder pie vissmagākajiem konkurences ierobežojumiem. Saskaņā ar konkurences politiku par tām jāpiemēro smags sods. Tāpēc, nosakot pārdošanas apjoma daļu par šādiem pārķāpumiem, tai jāatrodas diapazona augšdaļā.
24. Lai pilnībā ņemtu vērā katra uzņēmuma pārķāpuma izdarīšanas ilgumu, summu, ko nosaka uz pārdošanas apjoma pamata (skatīt iepriekš 20. līdz 23. punktu), reizina ar gadu skaitu, kuru gaitā uzņēmums piedalījies pārķāpumā. Periodu, kas mazāks par sešiem mēnešiem, ieskaita kā pusgadu, un periodu, kas garāks par sešiem mēnešiem, bet īsāks par veselu gadu, ieskaita kā veselu gadu.
25. Turklāt neatkarīgi no tā, cik ilgi uzņēmums piedalījies pārķāpuma izdarīšanā, Komisija iekļauj pamatsummā summu, kas līdzvērtīga 15 % līdz 25 % no pārdošanas apjoma, kas noteikts saskaņā ar A sadaļu, lai aizkavētu uzņēmumus pat noslēgt horizontālas vienošanās par cenu noteikšanu, tirgus sadali un ražošanas ierobežošanu. Komisija var piemērot arī šādu papildu summu citu pārķāpumu gadījumā. Lai izlemtu, kādu pārdošanas apjoma daļu piemērot katram konkrētajam gadījumam, Komisija ņem vērā dažādus faktorus, jo īpaši tos, kas minēti 22. punktā.
26. Ja pārķāpumā iesaistīto uzņēmumu pārdošanas apjomi ir līdzīgi, bet nav gluži vienādi, Komisija tiem visiem var noteikt vienādas pamatsummas. Turklāt, nosakot naudas soda pamatsummu, Komisija noapaļo skaitļus.

2) Pamatsummas koriģēšana

27. Nosakot naudas sodu, Komisija var ņemt vērā apstākļus, kuru dēļ atbilstoši 1) iedaļai noteikto pamatsummu palielina vai samazina. Komisija to dara uz vispārēja novērtējuma pamata, kurā ņemti vērā visi attiecīgie apstākļi.

⁽²⁾ Tās ietver vienošanās, saskaņotu praksi un uzņēmumu apvienību lēmumus Līguma 81. panta izpratnē.

A. Vainu pastiprinoši apstākļi

28. Naudas soda pamatsummu var palielināt, ja Komisija konstatē vainu pastiprinošus apstākļus, proti:

- ja uzņēmums turpina vai atkārtoti to pašu vai līdzīgu pārkāpumu pēc tam, kad Komisija vai valsts konkurences iestāde ir konstatējusi, ka šis uzņēmums ir pārkāpis 81. vai 82. panta noteikumus. Tad pamatsummu palielina līdz pat 100 % par katru šādu pārkāpumu,
- ja uzņēmums liedzas sadarboties ar Komisiju vai liek šķēršļus tās veiktajai izmeklēšanā,
- ja uzņēmums ir bijis līderis vai iniciators pārkāpuma izdarīšanā, Komisija pievērš īpašu uzmanību visiem pasākumiem, kas veikti, lai piespiestu citus uzņēmumus piedalīties pārkāpumā un/vai visus pretpasākumus, kas veikti pret citiem uzņēmumiem, lai tie piedalītos praksē, kas veido pārkāpumu.

B. Vainu mīkstinoši apstākļi

29. Naudas soda pamatsummu var samazināt, ja Komisija konstatē vainu mīkstinošus apstākļus, proti:

- ja attiecīgais uzņēmums sniedz pierādījumus, ka tas beigs pārkāpumu tūlīt pēc Komisijas iejaukšanās. Tas neattiecas uz gadījumiem, kad noslēgtas slepenas vienošanās vai piekopta slepena prakse (jo īpaši saistībā ar karteljiem),
- ja uzņēmums sniedz pierādījumus, ka pārkāpums ir noticis nolaidības rezultātā,
- ja attiecīgais uzņēmums sniedz pierādījumus, ka tā dalība pārkāpuma izdarīšanā ir ārkārtīgi neliela, un tādējādi pierāda, ka laikposmā, kad tas bija nelikumīgas vienošanās dalībnieks, tas faktiski šo vienošanos neīstenoja, bet veica konkurējošas darbības tirgū; pašu faktu, ka uzņēmums ir piedalījies pārkāpuma izdarīšanā īsāku laiku nekā citi uzņēmumi, neuzskata par vainu mīkstinošu apstākli, jo tas jau ņemts vērā, nosakot pamatsummu,
- ja attiecīgais uzņēmums ir nopietni sadarbojies ar Komisiju, šai sadarbībai pārsniedzot paziņojumā par iecietību noteiktās robežas un tā juridisko pienākumu to darīt,
- ja pret konkurenci vērsto rīcību ir atļāvušas vai veicinājušas valsts iestādes vai tiesiskais regulējums ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Tas neskar darbības, ko var uzsākt pret attiecīgo dalībvalsti.

C. Īpašs naudas soda palielinājums preventīvā nolūkā

30. Komisija īpašu uzmanību pievērš tam, lai naudas sodam būtu pietiekami preventīva iedarbība, šajā nolūkā tā var palielināt naudas sodu, ko uzliek uzņēmumiem ar īpaši lielu apgrozījumu, kurā ietilpst preces un pakalpojumi, kas nav iesaistīti pārkāpumā.
31. Komisija tāpat ņem vērā to, ka naudas sods jāpalielina, lai tā pārsniegtu pārkāpuma rezultātā nelikumīgi gūto peļņu, ja to ir iespējams novērtēt.

D. Augstākā pieļaujamā robeža

32. Katram uzņēmumam vai uzņēmumu apvienībai, kas piedalās pārkāpumā, uzliktā naudas soda galīgā summa nekādā ziņā nepārsniedz 10 % no kopējā apgrozījuma iepriekšējā saimnieciskajā gadā, kā noteikts Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā.
33. Ja apvienības pārkāpums ir saistīts ar tās dalībnieku darbībām, naudas sods nepārsniedz 10 % no katra tā dalībnieka kopējā apgrozījuma, kas darbojas tirgū, kuru skāris apvienības pārkāpums.

E. Paziņojums par iecietību

34. Komisija piemēro iecietības principus atbilstoši noteikumiem, kas paredzēti konkrētajam gadījumam atbilstošajā paziņojumā.

F. Maksātspēja

35. Ārkārtas gadījumos Komisija pēc pieprasījuma var ņemt vērā uzņēmuma maksātnespēju konkrētā sociālajā un ekonomiskajā kontekstā. Nelabvēlīgs finanšu stāvoklis vai zaudējumi nav iemesls, lai Komisija piešķirtu šādu naudas soda samazinājumu. Samazinājumu var piešķirt tikai, pamatojoties uz objektīviem pierādījumiem, ka naudas soda uzlikšana atbilstoši šajās pamatnostādņēs paredzētajiem nosacījumiem neatgriezeniski apdraudētu attiecīgā uzņēmuma dzīvotspēju un izraisītu vērtības zudumu visiem tā aktīviem.

NOBEIGUMA APSVĒRUMI

36. Komisija dažos gadījumos var uzlikt simbolisku naudas sodu. Šāds naudas sods ir jāpamato lēmuma tekstā.

37. Lai gan šīs pamatnostādnes sniedz vispārēju metodiku naudas soda noteikšanai, konkrētie lietas apstākļi vai vajadzība panākt preventīvu iedarbību var attaisnot Komisijas novirzīšanos no šīs metodikas vai no 21. punktā minētajiem ierobežojumiem.
38. Šīs pamatnostādnes piemēro visām lietām, kad iebildumi ir izteikti pēc šo pamatnostādņu publicēšanas dienas *Oficiālajā Vēstnesī*, neatkarīgi no tā, vai naudas sodu uzliek, piemērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punktu vai Regulas Nr. 17 ⁽¹⁾ 15. panta 2. punktu.
-

⁽¹⁾ 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, Pirmā regula par Līguma 85. un 86. panta [tagad 81. un 82. pants] īstenošanu (OV L3, 21.2.1962., 204. lpp.).